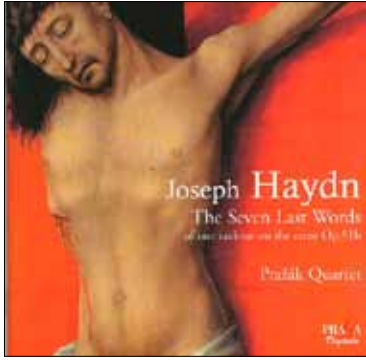

CD RELIGIEUS

Kruiswoorden
Joseph Haydn

In vele opzichten is Joseph Haydn's Opus 51b, bekend als *Die sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze*, een beklijvende compositie. Oorspronkelijk schreef de Oostenrijkse meester een orkestversie voor een lekenfraterniteit in het Spaanse Cadiz, die het werk tijdens de Goede Week wilde laten uitvoeren in hun bidkapel, het Orotorio de la Santa Cueva. Bedoeling was dat na ieder muzikaal deel de bisschop een bezinning of kort sermoen zou inlassen.

In 1785 werkte Haydn zeven sonates af. Daarna herwerkte hij het stuk meermaals voor andere bezettingen. Spoedig circuleerde het werk ook in oratoriumvorm. Tenslotte bracht de componist in 1787 een kwartetversie uit. Haast twintig jaar is Haydn met die 'woorden op het Kruis' bezig gebleven. Nadat hij in het Duitse Passau een bewerking had gehoord van een andere componist, schreef hij een nieuwe versie voor

vier solostemmen, koor en orkest. In 1801 werd ook deze (laatste) versie gepubliceerd.

Het succesvolle Prazakkwartet uit Praag vertolkt de kwartetversie met zwier en houdt daarbij precies het midden tussen emotie en techniek. Opus 51 is immers uitzonderlijk geladen muziek, waarvan de verheven inhoud perfect gediend wordt door een vioolkwartet van hoog niveau.

In totaal gaat het om negen korte, trage delen. Negen, want de zeven muzikale meditatie worden omkaderd door een inleiding en een fameuze afsluiting met veel 'donder en bliksem'. Iedere keer stelt de eerste viool het thema van de zeven 'sonates' voor, waarbij allerlei muzikale accenten door de componist bedoeld werden om een heel diepe indruk in de ziel van de luisteraar te wekken.

Meer dan twee eeuwen na de voltooiing blijft dit aangrijpende muziek. (JC)

Joseph Haydn, *Die sieben letzten Worten unseres Erlösers am Kreuze*, Op. 51b voor strijkkwartet, door het Prazak Quartet, Praga Digitals (distributie harmonia mundi), PRD/DSD 250 291, 22,40 euro.

CD KLASSIEK

Onvoltooide Christus
Mendelssohn

De *Christus* van Felix Mendelssohn Bartholdy is als een bloem gebroken in de knop. In 1847, amper 37, was de componist op het toppunt van zijn muzikaal kunnen, maar lichamenlijk helemaal uitgeput. En net dan vernam hij het overlijden van zijn lieve, getalenteerde zus Fanny. Dat bericht greep hem diep aan en zette hem aan om een nieuw oratorium te schrijven, in drie delen, *Erde, Hölle und Himmel*, opus 97, postuum door zijn broer Paul omgedoopt tot Christus.

Slechts een fractie van het geplande werk werd uitgewerkt, want Mendelssohn overleed nog in hetzelfde jaar 1847 na een reeks hartinfarcten.

De fragmenten uit het eerste deel gaan dus over het aardse leven van

de Heer, waarin zijn geboorte en lijden veeleer abrupt worden bijeengebracht. Er ontbreken duidelijk vele schakels uit het verhaal. Maar toch voelt men meteen aan dat het een echt meesterwerk in wording was en hoe de componist tot op het eind gefascineerd bleef door de religieuze muziek van Bach. Een drietal kleinere koorcantates onderstrepen dit, zoals het wondermooie *Von Himmel hoch*, schitterend vertolkt door Sandrine Piau en Markus Butter. De ook in ons land bekende dirigente Laurence Equilbey stuwt haar eigen kamerkoor Accentus beslist de juiste kant op. (JC)

Mendelssohn, *Christus op. 97 & Cantates Chorales*, door Sandrine Piau, sopraan, Robert Getchell, tenor; Laurent Slaars, bas; Markus Butter, bariton, samen met het kamerkoor Accentus & Ensemble Orchestral de Paris, onder de leiding van Laurence Equilbey; Naive (distributie harmonia mundi), V5265, 22,40 euro.

BOEK RELIGIE

Brieven
Ignatius van Antiochië

Ignatius van Antiochië behoorde tot de tweede generatie christenen en was bisschop van Antiochië in Syrië. In 110 stierf hij in Rome de marteldood. Hij werd in de arena voor de wilde dieren gegoooid. Van zijn hand zijn zeven brieven bewaard die hij aan medechristenen schreef. Echt heel veel weten we niet over deze 'apostolische vader', want we kennen hem vooral door zijn eigen teksten,

waarvan de oudste manuscripten maar dateren uit de tiende eeuw.

Classicus vertaalde deze zeven brieven uit het Grieks, met de bedoeling ons een beeld te geven van het vroegchristelijke denken.

Ze blijven echter taaie lectuur. In de eerste brieven legt Ignatius de klemtoon op het bewaren van de eenheid en veroordeelt hij splitsingen en scheuringen in de kerkgemeenschap. De oorsprong moeten conflicten in de Kerk zelf zijn geweest, maar die blijven voor ons vaag. Wat was de reden van de verdeeldheid? Duidelijk is wel dat er nog niet zoiets als een 'credo' bestaat en er in de gemeenschap voortdurend gedebatteerd wordt over de kern van het geloof. Dat brengt verwarring met zich mee. Daarom moeten de christenen zich richten op de lering van de bisschoppen.

Ignatius laat niet na de hoofdlijnen van het christelijk geloof voortdurend te onderstrepen.

Maar wat te denken van deze zin: „Want onze God, Jezus Christus, werd ontvangen volgens Gods plan, namelijk uit het zaad van David en uit de heilige Geest”

(1,18)? Inderdaad, Jezus is God én mens tegelijk, maar hij verwoordt de ontvangenis van Jezus wel op een originele manier.

Een en ander in deze brieven zal de hedendaagse gelovige tegen de borst stoten. Ignatius' zucht naar de marteldood bijvoorbeeld en zijn verheerlijking van het lijden. „Ik hoop dat ik mag genieten van de wilde beesten die voor mij zijn klaargezet”, schrijft hij. „Door hen kan ik God bereiken.”

Maar er is ook steun in te vinden voor vandaag. Ignatius houdt de gelovigen voor om op conflicten met binnen- en buitenstaanders met zachtheid en geweldloosheid te reageren. Kalm blijven, mild en bescheiden leven. Dit alles maakt het christen-zijn geloofwaardig. (EDS)

Ignatius van Antiochië, *Graan van God*. Vertaald en toegelicht door Vincent Hunink, Kok, Utrecht, 2012, 100 blz., 14,90 euro, ISBN 978 90 435 0856 8

BOEK SPIRITUALITEIT

Op het ritme van de seizoenen
Anselm Grün

Veelschrijver en monnik Anselm Grün biedt in dit boek mogelijke rituelen voor de loop van het jaar, de seizoenen, de le-

vensloop en de grote feesten, van advent tot Allerzielen. Telkens duidt hij de diepere symboliek, om zo een spiritualiteit van het dagelijks leven te scheppen. „Als ik leef zoals God het in de tijd beschikt heeft, leef ik op de juiste manier”, stelt hij.

Het bijzondere is dat Grün de woorden van de Bijbel rijmt aan de seizoenen en de natuur.

Hij verantwoordt zichzelf: „Het ritme van het jaar wordt door de christelijke feesten spiritueel en existentieel geduid. Als psycholoog Carl Gustav Jung het kerkelijk jaar 'een therapeutisch systeem' noemt, dan bedoelt hij daarmee dat het ons aan de hand van de feesten van het kerkelijk jaar de belangrijkste thema's van de menselijke ziel laat zien. De feesten van het kerkelijk jaar heb-

ben echter een diepere basis: het ritme van de natuur. Dat was de oorspronkelijke bron van zelfkennis van de mens.”

De monnik nodigt ons uit om in het ritme van de jaarcyclus en de feesten het ritme van onze eigen ziel te herkennen en aldus meer mens te worden. (EDS)

Anselm Grün, *Leven met hart en ziel. Spiritualiteit en rituelen voor het hele jaar*, Forte/Altiora, Averbode, 2012, 288 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 79956 17 3.

BOEK GESCHIEDENIS

Katholieke studenten
Louis Vos

Louis Vos, die onlangs aan de K.U. Leuven als professor geschiedenis met emeritaat ging, besteedde een groot deel van zijn loopbaan aan de geschiedenis van de katholieke studentenbeweging in de twintigste eeuw. Zijn voornaamste werk bestond uit het ontleden van de ontmanteling van de onafhankelijke katholieke Vlaamse studentenbond AKVS door de Belgische bisschoppen in de vroege jaren 1930.

In *Idealisme en engagement* bundelt en actualiseert hij eerder verschenen bijdragen en nieuw materiaal. Hij focust op de Leuvense

studentenbeweging, de scholierenbeweging en de katholieke intellectueel. Twee accenten komen sterk naar voren: het Vlaamsgezinde karakter van deze bewegingen, en hoe zij een plaats hadden binnen de katholieke herleving. Een voorbeeld is hoe de KSA na de wereldoorlog naar buiten steeds meer gaat lijken op andere jeugdbewegingen, maar er tegelijk naar streefde zich in te bedden in de historische Katholieke Actieroeping en in de Vlaamse roeping van haar voorganger.

In de jaren 1960 vindt een kantelmoment plaats. Het engagement van de studentenbeweging voorheen bleef bestaan als een nieuw-linkse beweging die de jaren 1980 niet overleefde. Vos noemt de term 'rode missionarissen' correct, omdat het klein-linkse engagement vooral groeide in katholieke kring en onder ex-seminaristen.

Vos vertelt ook over het hoogtepunt van het katholieke leven in ons land. „Wellicht was in de twintigste eeuw de katholieke gemeenschap in België nooit meer eendrachtig dan toen ze zich in de jaren 1954-1958 politiek en maatschappelijk massaal verzette tegen de antikatholieke schoolpolitiek van de socialistisch-liberale regering.” Maar tegelijk werd in

die periode reeds duidelijk dat de homogene christelijke samenleving in Vlaanderen tot het verleden behoorde.

Wie denkt dat de discussie over de 'K' van de Leuvense universiteit van recente datum is, moet maar eens de bladzijden lezen over de artikelen van Piet De Somer, hoogleraar (en later rector) en directeur van het blad *De Maand*, die toen reeds pleitte zich open te stellen voor niet-katholieken.

De traditie van de katholieke studentenbeweging verdampte door de versnelling in de Vlaamse samenleving: ontkerkelijking, detraditionalisering en vooral individualisering. Het predikaat 'katholiek' verwaterde. De katholieke restauratie, die door Joannes-Paulus II krachtig werd gesteund, sorteerde in Vlaanderen weinig effect. Lectuur zeker voor wie deze periode zelf meemaakte. (EDS)

Louis Vos, *Idealisme en engagement. De roeping van de katholieke studerende jeugd in Vlaanderen (1920-1990)*, Acco, Leuven, 2012, 544 blz., 32,50 euro, ISBN 978 90 3348 111 6.